

Artikeltillæg til Jens Olesens artikel „Håbet er belønningen til den, der vover at tro på fremtiden”. Fysioterapeuten nr. 15 2007

Bilag 1. – Binswangers Umwelt, Mitwelt og Eigenwelt.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at der er helt frie og ”flydende” grænser samt overgange mellem de tre nedenstående kategoriseringer, og at man samtidig i en eller anden grad altid er i alle tre verdener på en gang. Binswanger, May¹ og Deurzen-Smith² mener dog, at man er specielt sundhedstruet, hvis man i sin tilværelse overvejende lever i en af de tre verdener. Ifølge May, er fornemmelsen for at være i verden, ja, fornemmelsen for livet og verden, gået tabt, hvis man langt overvejende lader en af kategorierne dominere ens tilværelse. En smule anderledes end Deurzen-Smith ser jeg, med rødder i Merleau-Ponty og Marcel, den levede krop som grundlæggende for menneskets væren i verden og som et gennemgående tema i alle tre verdener måde at karakterisere tilværelsen, som en samtidig helhed på. Jeg ser altså kroppen, som Merleau-Ponty og Marcel, netop ikke som noget udelukkende materielt, men som den konkrete personificering og mediator af den helt unikke eksistens enhver menneskelig til-værelse er.

Umwelt – naturverden: Tilværelsens grund – livet med naturen og de biologiske samt fysiske forudsætninger herfor. Og samme fysiske og biologiske forhold, for dele af tilværelsens, kausalt determinerende³ mekanismer. Alle organismer har en omverden. Man kunne også kalde det tilværelsens, netop universelle, materielle ”indre” og ”ydre” landskaber. Ting, bygninger, træer, møbler, grundstoffer, molekyler og atomer, tyngdekraft, etc. Men her hører også menneskets instinktive handleadfærd samt vores kulturarv bl.a. fra naturmenneskene til, som vi får sværere og sværere ved at forstå og forholde os til. Den levede krop, ligesom den medicinske og biologiske krop, samt den smertende krop. Ligesom den attraktive eller den handicappede krop eller den kommercialiserede og disciplinerede krop som en ydre facade – kultiveret, undertrykt og kontrolleret via overdreven træning, medicinering eller doping, spiseforstyrrelser, kosmetisk kirurgi, tøj, piercing, parfume og så videre. Måden kroppen opfattes på af mig og den anden, kropssprog, tavs viden, blikket og berøring afslører ofte følelser og normer. Ligeledes andre kropsudtryk/former, som om jeg er tyk eller tynd, smuk eller grim, klodset eller elegant, stærk og svag, veltrænet eller.....

Mange fritidsaktiviteter hører hjemme i omverden eller naturverden, f.eks. fiskeri, jagt, sejlsport, løb, cykling eller golf som alle foregår i samspil med naturen. Men også aktiviteter som skak, dans og bevægelse, samt at lytte til musik, søvn og seksualitet er på sin vis alle grundlæggende kulturelle, naturinstinktive aktiviteter, der kan bringe os i kontakt med naturen i os selv. Ifølge May og Deurzen-Smith er naturverdenen grundlæggende for individets væren og harmoni, samt funktion i de to andre verdener. Det er værd at tænke

¹ May, Rollo, The discovery of Being, W.W. Norton & Company, 1983.

² Deurzen-Smith, Emmy van, Eksistentiel samtale og terapi, Hans Reitzels Forlag, 1999.

³ Kausal determination betyder en fysisk, biokemisk kæde af årsags sammenhængende uafviselige ”natur grundlove”.

på i behandlingen af mange sygdomme. Også at indlæggelse og behandling oftest er tilrettelagt så disse dimensioner reelt ikke hensyn tages og medinddrages. Den natur, der i billedlig forstand ofte kan være den direkte og måske sidste livline til at holde fast i livet og tilværelsen, hvis der samtidig er kaos i de to andre verdener.

Mitwelt – medverden: Dialogens og relationens verden med Jeg–Du forhold, for at bruge Buber. Empatien og nærværets inter-subjektive verden. May er med baggrund i Kirkegård på linje og siger: ”Relationens essens er at begge personer i mødet er villige til forandring”. Og videre, at hvis jeg i mødet insisterer på, at den anden person tilpasser sig mig, er jeg selv den, som lukker for dialogen. Dette er utrolig vigtigt i eksistensfilosofisk praksis – men også i rehabilitering. Selve relationen og det handlende samvær mellem behandler og patient, og behandlernes evner hertil, rummer i sig selv uanede muligheder og formentlig lige så mange begrænsninger, der i værste fald kan gøre rehabiliteringen nytteløs. Under Mitwelt hører også den sociale og offentlige tilværelse, hvor der er interaktion og samvær med andre mennesker. Og hele den sociale dimension med forskellige mellemmenneskelige relationer til andre mennesker, til samfundet, foreninger, kulturer, arbejde, politik, social klasse, andre racer, etik osv.

Kærlighed ikke kun til den eneste ene, men til mennesker. Meget tætte og nære venskaber, intime forhold, kærester og børn samt den trygge hjemmeverden hører primært til her. Afbalancerede og autentiske relationer til Umwelt og Eigenwelt er dog en forudsætning for at kunne indgå i nære intime venskaber og tætte kærlighedsforhold ifølge Binswanger, May og Deurzen-Smith.

Eigenwelt – egenverden: Individets helt personlige private, indre og subjektive tilværelse, selvværd, identitet, selvforvaltning, vilje. Glæden, sorgen og tragediens verden, drømme, spiritualitet og religion, hvis man er religiøs. Selvets relation til sig selv. Nærheden til sig selv eller afstanden til sig selv. Den verden som både psykologien og psykoanalysen ved mindst om. Det at forstå og se et formål med at være i verden. Der, hvor det at ville selv, netop er at blive et selv, for at bruge Nietzsche.

Husk at der er glidende overgange mellem de tre verdener, og at mennesket altid, i en eller anden grad, samtidig er i alle tre. Med et citat fra Merleau-Ponty vil jeg eksemplificere dette:

*”Tanker er en relation til en-selv og en relation til verden, ligesom en relation til den anden; og fremtræder derfor i de tre dimensioner på den samme tid” Merleau-Ponty, Maurice, *The Visible and Invisible*, side 145, (Min oversættelse), 1968.*